

FEKETE VINCE

Cété

„Világ világa”
Ómagyar Mária-siralom

„...elővévén egy font igazi,
drága nárdusból való kenetet, meg-
kené a (...) lábait, és megtörlé annak
lábait a saját hajával...” János 12,3

„Semmi fáradtság testünkben,
De mint az nap, fényes leszen,
Nehézségünk ott nem leszen...”

Dézsi András

Ó, ki vagy, ki a dohogó-dobogó
mélyből, a bíborból-bársonyból
jeleket küldesz, a bőrünk alól,
a csontokból-szövetekből,
fájdalommal és nyilallással,
zsibongó-fájó zsibbadással,
a vér áramló hajjai közül,
a vér zubogó tengeréből,
a lélek kapui felől, a fenevadak,
oroszlánok, medvék, farkasok
őrizte porták mélyéből, mi vagy,
ki vagy, aki a koponyaüreg
vaksötétjéből, pumpáló,
pulzáló szívkamrákból,
ahonnan a sajtás és a
vacogtató félelem jön,
jeleket küldözgetsz nekünk,
hogy magunkra riadjunk,
magunkra, életünkre és
halálunkra...

Lobogó réteken,
lobogó réteken,
vizeknek legmélyén,
vizeknek legmélyén,
nyárson és satuban,
nyárson és satuban,
hol vér és hamu van,
hol vér és hamu van,
szegekkel és sóval,
szegekkel és sóval,
sebekben izzóval,
sebekben izzóval,
fogak közt pörögve,

fogak közt pörögve,
megrágva s kiköpve,
megrágva s kiköpve...

Ezt a síkot, ahol most vagyunk éppen,
félelmek lakják magasban és mélyben.

Sivár mező a végtelen tereknek
közepén, hová az utak vezetnek.

Kezdetek nincsen, és nincs sehol vége se
a láthatárnak; rég kihalt ménese

előtt kiégett füvet kaszálnak
a szelek, tán soha meg sem állnak!

Mit keresel itt, kérdezed szorongva,
s bólogatna egy magányos fa lombja,

de lomb helyett csak zörögnek az ágak,
„zenét” suttogva – zenét! – a pusztaságnak;

s az égből a por, mint a márvány,
csendben a földre, az arcokra rászáll.

Ó, ki vagy te, hogy oly esendő
lesz tőled az ember, egyenlő
a pondrókkal, férgekkel,
kiket tiporva égetsz el,
te, aki a fájdalommal, félelemmel
laktatsz jól, s nem élelemmel,
és hogy mily féktelen örömed leled,
ha eltiporhatod, megsemmisítheted
a sok hitvány, szerencsétlen flótást,
téged riadó, keseredett szolgád,
s még esengő jajuk sincs, ha
beléjük vág a szörnyű bicska;
hát ki vagyok én?, és ki vagy te,
akiben nincs szem irgalom se',
hogy égő, zsibbadó tagokkal
versenyt fussunk a hónapokkal,
míg gyarló valónk a világgal
száll szembe, szembe szárnyal.

Erdők, hegyek, folyók és sebes vizek,
mélyzöldben pompázó, zúgó rengeteg,
harmattól parázsló, selyemfűvű rét,
ki fürdeted bennünk a napok tüzét,
bizsergető fények, lúdbőrző neszek,
s te csodás ég kékjébe belevesző,
szürke muharral benőtt ezüst mező,
és völgyek és lankák és meredekek
– a lélek a látványba beleremeg –,
s ti, ösvények, csapások, szűk kaptatók,

pihegők, sietők, vagy épp baktatók,
 hozzátok vivők, erdők, rengetegek –
 erdők, hegyek, folyók és sebes vizek!

Mint pulzáló lávát gyújtva föl
 lökött ki az anyaöl
 meg is szült és meg is ölt
 meg is szült és meg is ölt*

Kihuny a nap a déli égen
 Sötétje máris kelni készen
 Nézi hogy ágak lengnek éppen
 Karjaikkal az enyhe légben
 S tintával mélybíbor alapra
 Karcolják betűik a szélben

Hamar a redős spalettákon
 Úgy kúszik át akár a mákony
 Hogy ott egy rést még megtaláljon
 A bent éber szomorúságon
 S betöltsék éjsötét fellegek
 A kék eget a szemhatáron

És belül egy virágnak a csokra
 Bámul rád sűrűn illatozva
 Néz rád halkán és szánakozva
 A sűrű semminek a bokra
 S mint egy kert közepén a világ
 Felbomlik minden illatokra.

Délelőtt. Pindurka gyerek szipog, sír,
 Kisdéd ember rí a kopasz gerincen.

.....

Körbe' felperzselt legelők parázsa.
 Úgy remeg, mint nyárfalevél, riadtan
 Teste. Forró tűz lobogón, belülről
 Perzseli, rágja.

Mint amikor a hűvös pincébe
 küldtek borvízért gyermekkoromban,
 nyár közepén, rekkenő időben
 az udvarról könnyen lefutottam
 a rideg és komor falak közé,
 lebegő nagy melegből hidegbe,
 egy szál ingben, gatyában, forróra
 kiizzadva és kimelegedve,
 s a kellemesen hűs palackkal a
 kezemben, ott a pince földjén
 megálltam szusszanni pillanatra,

* Nichita Stănescu–Kányádi Sándor-parafraízis

szememmel riadtan körkörösztvén
 a föld mélyén levő éjszakában,
 s uzsgyi, róttam a lépcsőket vissza,
 ki az udvarunk fényes terébe,
 hol testem újra nap hevét issza –

Mert nem lehet kiszolgáltatottabb az ember,
 mint egy nagy, üres, hófehér teremben,
 a „kemence” előtt ülve félmeztelen,
 arra várva, hogy a sorsa beteljesedjen.
 Nővérke jön, kanül kerül a bal lábfejébe, hosszan
 fekszik az ágyon,
 s betaszítja egy kéz a nagy, fehér, irtózatoss
 „kemenceszájon”.

Aranyló tarló, virágzó szarkaláb,
 fennsíkok, csúcsok, ahonnan nincs tovább;
 bodzák, kamillák, menták és füzikék,
 lóherés örömtől duzzadó bibék,
 zölden remegő, rívó rengeteg,
 földi mennyország, fodros lombú berek,
 kis pitypangok, sárgálló kutyatejek,
 lomha csend, lombsusogás, tücsökHzene,
 hogy meghasad a szív, az ész is bele.

Ó, ki vagy, hogy a gyomromból a
 félelem felugrik, itt ver a mellemen,
 felugrik oda, mint a láz,
 a forróság, az áradás,
 támadás a test, a testem ellen,
 hogy nyugtom soha ne lehessen,
 belém vág, mint a villám,
 szememből szórja szét a szikrá, m,
 a mélyembe le, s perzseli végig
 belül a földit és az égit,
 zsigereim mind elemészti,
 ropog a tűz, ég a prézli,
 s füstje a szemembe vág...

De a poklok tüzét gyújtva föl
 kilökött az anyaöl
 meg is szült és meg is ölt
 meg is szült és meg is ölt*

Aranyló tarló, virágzó szarkaláb,
 fennsíkok, csúcsok, ahonnan nincs tovább;
 bodzák, menták, apró virágú füzikék,
 lóherés örömtől duzzadó bibék,
 idilli ábrándok és pásztormesék,
 egészség, erő, szívós egyszerűség,
 földi mennyország, fodros lombú berek,

* Nichita Stănescu–Kányádi Sándor-parafrázis

pitypangok, sárgálló kutyatejek,
lomha csend, lombsusogás, tücsökHzene,
hogy meghasad a szív, az ész is bele...

Mennyi eltelt év s kihunyó parázslás,
Mennyi forrongó öröm és reménység
Ringatott, édes gyerekem, világló
Távoli kinccsel.

És az ősz, a tél, a tavasz, heves nyár,
Hold világának neszező sugári,
Nap sugárkévéi, ha rád vetődtek,
Boldogan ittad.

Most pedig mély kútba suhanva érzed,
Vonzza, rántja csak befelé a jussát
Az idő. Mint véreb, a koncra vágyva
Rágna magába.

Siratóasszony a feleségem,
jajveszékelt egész éjszaka.
Egy medence kocsonyában
lebegtem éppen. Utam nem
vezetett sehova.

Sötét volt ott és puha,
szikrázó langymeleg, s
mintha ragacsos üveg-
folyóba nyúlnál, Uram,
értem, olyan volt, olyan
mind a két kezed.

Nem fontos, hogy értem,
nem értem. Siratóasszony
a feleségem. Négy
égtáj felé sír egymaga.
Négy égtáj helyett
jajveszékelt minden
éjszaka.

Úgy sír, hogy sírása
minden erejét elveszi.
S elveszettnek érzi
magát. Elveszettnek
érzi és hiszi.

Még hiányát is elengedni
Szálljon csak menjen hát a semmi
Elűzni mindent elfelezni
Csak lengni csak lebegni lengni
Erős szárnyakat suhogtatva
Az ég alatt akár a semmi

És az ég már sokkalta kékebb
 És a kék is még sokkal kékebb
 Udvarközépre hát a széket
 Hogy a hajnali hús enyészet
 Simítsa hűtse mint a harmat
 Pórusaidat az egészet

Ég a tűz, pattog a csikókályha.
 Mikor volt? Melyik nap délutánja?
 Tépi a szél a kertben a fákat,
 szaggatja, töri a száraz ágat;
 könnyű hófelhők lengnek az égen,
 a kút vödrének jeges vizében.

Kipirul az arcod, hideg kezed
 ahogy kezemben melengeted;
 dideregve és némává váltan
 ülünk ketten az üres lakásban.

Felállsz aztán, és teszel a tűzre,
 s mint mikor a fény belülről tűz be,
 lobban a láng, s egy szikra kipattan,
 ahogy nyitod, s csukod azt a katlant.

Legszívesebben most felugorna, s az
 infúziós állvánnyal együtt
 futna ki az útra, az utcára,
 hogy segítsetek emberek,
 segítsetek házak,
 tetők, segítsetek pulzáló terek,
 mondjátok, mitévő legyek *nagy*
nyavalyámban,
*elfogyatkoztam gondolatimban**
segítsetek sejtek,
szövetek, szólj hozzá édes
csontvelő, segítsetek, tanácsotokat
várom
házak, tetők, szelek,
emberek
hozzátok kiáltok
 (...)
*megszabadulást tetőletek várok***

Siratóasszony a feleségem,
 olyan, mint a többi asszonyok,
 kicsit törékeny, kicsit vétlen,
 és megveszekedettten konok.

* Kecskeméti Végh Mihály

** Uó.

Akar valamit, talán tőlem
 éppen, akar valamit, csak
 nem mondja ki, akar valamit,
 és egyre szomorúbbak a szemei.

Tán jobb lett volna, ha akkor vége,
 de ott vágtunk csak a kezdetébe,
 jobb, ha felállsz, s a villanyt leoltod,
 s maradnak belül azok a foltok.

S már nem kéne semmi, csak az a nap,
 egyetlen egy hely még a nap alatt,
 s egy ház, s egy függöny, ahogy lebeg,
 s hogy olyan hideg mind a két kezed.

És reggel még és délelőtt lesz
 S a délelőttől újra dél lesz
 És délután és újra éj lesz
 Világosság s megint sötét lesz
 Nyitod és nyílik az az ablak
 Magadra nyitod és felébresz

A szelek csak fújnak, a fák susognak,
 a füvek
 csak meghajolnak, a házak, tetők,
 terek mind,
 mind mély némaságba fúlnak...

Rézsutos sugarak szikkadt apálya,
 kornyatag füvek, szík sarak hazája,
 hol a vörösseszürke alkonyi égbolt
 mégis a legcsodálatosabb fény volt.
 Bogáncsot, kutyatejet termő vidék,
 talpamba hasító, kavicsos szikék.
 Őzek szeme, szarvasok rekedt szava...

Egy medence kocsonyában
 lebegnek éppen,
 sötét van ott és puha,
 szikrázó langymeleg,
 s mintha síkos üvegfolióba
 nyúlnál, Uram, értem, olyan,
 olyan, Uram, olyan
 mindkét kezed.

Sehova nem megyek, hova tartok,
 csak jönnek szembe azok az arcok,
 szembe, aztán már mögöttem vannak,
 leráznám őket, de nem akarlak.

Nem tudom, hol vagy, közöttük járhatsz,
 tessék, azt mondják, itt vannak, várnak.
 Csak a hangod nem szól, hogy ráznám le?
 Leráznám, nem merem, hátha szólsz te.

Minek kérdezni percet s órát
 Delejes szürke fénnel szór rád
 Furcsa színeket maszátol rád
 A reggel – szikrái már körötte
 Pattognak szöknek mint a szolgák

Mi se tudjuk és ott se tudják
 Fának virágnak zsenge titkát
 A dolgoknak velejét nyitját
 Semminek fonákját túlját
 Dehogy kérdeznek dehogy felelnek
 Húzzuk mi is mert ők is húzzák
 Bírjuk mi is ha ők is bírják

Fekszik, a kemencéből már csak
 a
 fej
 látszik ki,
 s mintha nem is ő volna, nem is ő
 szólna, jelezne,
 „Döntött-e, mit csináljunk?” És
 int egyet, bólint a
 fejével, hogy mehet, csak tessék,
 nevében valaki.

Ha előreviszed homlokod,
 lecsukod lassan a pillád,
 rád dermednek a csillagok,
 s hullámzó bizonytalanság
 önt el, mint a nagyvizek,
 erdő rémeivel teli,
 s görgeti remények, hitek,
 s reménytelenség félelmeit.

*Fekete szemű, szeműdükű,
 Szeretlek én, tes megszeress,
 Narancs csecsű, kesken derekú,
 Szeretlek én, tes megszeress.**

* Ismeretlen szerző